

תוספות רי"ד

עז:

הסס. גבי מתניתין: **כי אמרה**. מקבלנא ליה והוינא צהדיה שצקין לה: **צעלי ראסן**. שרץ יש לו צמוחו: ויסיקין. חלשים: ורמו **דידיעי עליה**. וזבזין כרוכין אחריו: **פילא**. עשב שקורין פוליוין: **ולודנא**. אֵלִיִּישׁינִי^א: **גירדא דאגוזא**. **דאשפא**. מה שגוררין מן העור: **כלני מלכא**. חצלנא: **מסחלא דדיקלא סומקא**. שומר שיש להם לתמרים צקטותן כעין שיש לאגוזים קטנים: **לניסא דששא**. של שיש. כלומר מקום שאין רוח שולט שם: **עב לנני ואריחא**. שכותלן עב צעצה לננים זה אלל זה ואריח שהוא חצי לצניה והלצניה שלשה טפחים^ו: **ונטיל ליה**. ושופך לו מאותן מים: **עד דרפיא ארעיפא דמוחיה**. גולגלמו מתרככת ונוחה ליקרע צסקין: **ערפי**. עלין: **ומדלי כל חד כרעא**. מנביה רגלו של שרץ ומושיצ העלה תחת רגלו שאס לא יעשה כן לכשיחזיק בגופו ליטלו ינעון צפרניו צמוחו ויקוצ את הקרום: **צצסא**. **טעלייש**: **דחי לא**. אס לא ישרפנו יחזור עליו: **הסרו מוצוני צעלי ראסן**. וזבזים השוכנים עליו קחו להציא אותו חולי על אש **אחר: צויקיס**. צמקוס שחשש רוח אחרת על שניהם: **מינדך נסו**.

המדיר פרק שביעי כתובות

נדצק אלס צעצה שעוסק צמורה ומושיצין אללו ומוצטח הוא שמתין המורה עליו ולא יחוק: **כי סוס שציב**. כשהגיע זמנו ליפטר: **אחוי לי דוספאי**. הוליכני לגן עדן והראני מקומי: **שזור**. קפץ: **איסשיל אצנועסא**. אס נצצע צצצועה מעולם ונשאל עליה להמירה:

פצקטי. פלישטינלי: **אס כן ליש אס**

צר ליוחי. אין אתה רואי לכרוז זה שאני שומע שהקשת אינו אלל אומ צריט שלא יתמצ העולם ואס יש נדיק גמור צדור אין צריך אומ: **לא הואי מדי**. לא נראה הקשת צימיו: **שושיניגא**. אזהצו ורגיל אללו מלאך המות: **מי אינרנס צצעלי ראסן ועסקס צמורה**. כדהו צציד איזו שהיה מסכן צנפשו לצדד את המורה: **צצטיל צכוד עצמך**. שיקרצו אלני ויספדוך ויתעסקו כן: **אמר אציי לאפוקי ממאן דלא קייס**. עמוד זה צא להוליא מעליו מי שלא קייס את כל המורה כמו שקייס הוא: **של היומי**. שמטילין צו כשות שגדל צהימיו:

הדרן עלך המדיר

עילוייה ומאי אסותיה אמר אביי פילא ולודנא גירדא דאגוזא וגירדא^א דאשפא וכליל מלכא ומתחלא דדיקלא סימקא ושליק להו בהדי הדדי ומעייל ליה לביתא דשישא ואי לא איכא ביתא דשישא מעייל ליה לביתא דשב לבני ואריחא ונטיל ליה תלת מאה כסי על רישיה עד דרפיא ארעינא דמוחיה וקרע למוחיה ומייתי ארבע מרפי דאסא ומדלי כל חד כרעא ומוחתיב חד ושקיל בצבתא וקלי ליה דאי לא הדר עילוייה מכריז רבי יוחנן הזהרו מזובזי של בעלי ראתן רבי זירא לא הוה יתיב בויקיה רבי אלעזר לא עייל באהליה רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דדהיא מבואה ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה אמר יאילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מנגא כי הוה שכיב אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל איתחזי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי אמר ליה לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא יהבה ניהליה כי ממא להתם דלייה קא מחוי ליה שזור נפל לההוא גיסא נקמיה בקרנא דגלימיה א"ל בשבועתא דלא אתינא אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבועתא ניהדר אי לא לא ניהדר אמר ליה הב לי סכינאי לא הוה קא יהיב ליה נפקא בת קלא ואמרה ליה הב ניהליה דמיתבעא לברייתא מכריז אליהו קמיה פנו מקום לבר ליואי פנו מקום לבר ליואי אזל אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על תלת עשר תכמקי פיזא אמר ליה אתה הוא בר ליואי אמר ליה חן נראתה קשת בימך אמר ליה חן אם כן אי אתה בר ליואי ולא היא דלא הואי מידי אלא סבר לא אחזיק מיבזתא לנפשאי רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה כי הוה קא ניהא נפשיה אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל לגביה ואיתחזי ליה אמר ליה שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי דאמרי^ו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שבקיה לבתר תלתין יומין אזל איתחזי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי א"ל לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא אמר ליה כחברך בעית למיעבד לי אמר ליה אייתי ספר תורה וחזי מי איכא מידי דכתיב ביה דלא קיימתיה אמר ליה מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה ואפילו הכי^ו כי נח נפשיה אפסיק ליה עמודא דנורא בין ידיה לעלמא וגמירי דלא מפסיק עמודא דנורא אלא אחד בדרא או לתרין בדרא קרב לגביה רבי אלכסנדרי אמר עשה בשביל כבוד חכמים לא אשגח עשה בשביל כבוד עצמך איסתלק אמר אביי לאפוקי ממאן דלא קיים^ו (אפילו אות אחת) אמר ליה רב אדא בר מתנא לאפוקי ממר דלא אית ליה מעקה לאיגריה ולא היא מיהוה הוה וההיא שעתא הוא דשרייה זיקא אמר ר' חנינא מפני מה אין בעלי ראתן בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר של היזמי אמר רבי יוחנן מפני מה אין מצורעין בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר ורוחצין במי פרת:

הדרן עלך המדיר את אשתו

וכופין אותו להוציא ולא איצטרך שמואל למיתני אלא הני דלא תנן בהו וכופין אותו להוציא אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא ורב תחליפא בר אבמי א"ש אפי' נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה כופין אותו להוציא תנן ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פילופס וכו'. בשלמא לר"א דרבנן קתני דאורייתא לא קתני. פי' ומשה"א לא תני להו הכא בכלל ואלו שכופין דלא איצטרך תנא למיתני אלא הני מדרבנן אבל אלמנה לכ"ג וכו' שהן דאורייתא לא איצטרך ליה למיתני אלא לרב תחליפא ליתני גמי אפי' נשא אשה ושהה עמה י' שנים שהוא מדרבנן אלא מולא תני בהדיא ש"מ אין כופין. אמר ר"ג ל"ק הא במילי והא בשוטים. פי' הני דמתני' אי לא ציית מנגדין ליה בשוטי אבל ההיא דלא ילדה במילי כיפי' ליה ע"י נידוי ושמתא אבל לא מנגדי' ליה בשוטי ולהכי לא ערבה לה בהדייהו מתקוף לה רבא בדברים לא יוסר עבד אלא אי"ה הא והא בשוטי. הכא אי אמרה הוינא בהדיא שבקי' ליה התם אע"ג דאמרה הוינא בהדיא לא שבקין ליה. פי' במתני' אם האשה רוצה לקבל לעמוד עמו ואינה חוששת שבקי' ליה ואין כופין אותו אבל באשה שלא ילדה אע"ג דאמר' איני חוששת מן הבנים לא שבקי' ליה אלא כא"ל שכל זמן שלא יוציא זאת לא ישא אחרת א"נ לא ייהי ליה והלכך מפני שאינו דומה להן לא ערבה בהדייהו: והרי מוכה שחין דאע"ג דאמרה הוינא בהדי' לא שבקי' ליה דתנן חזון ממכ"ש מפני שממיקתו פי' ואפי"ה תני לה בהדייהו וליתני גמי נשא אשה וכו' התם כי אמר הוינא בהדייהו בסהדי שלא יזקק ליה שבקי' ליה הכא אע"ג דאמר' דירינא בהדי' בסהדי לא שבקי' ליה דעד דלא מפיך ליה (ל) אחריתי. תניא ר"י אומר שאלו זקן א' מאנשי ירושלים ואמר כ"ד מיני שחין הן וכלן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעל ראתן קשה מכלל ממאי הוה דתניא הקיז דם ושמש הוין ליה בנים בעלי ראתן (ל) הקיזו שניהם ושמש הו"ל בני (בעלי ויתקין) פי' חלשים אמר ר"פ ל"א אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי ל"ל כל מכורי ר"י הזהרו מזובזי בעלי ראתן ר"ז לא הוה יתיב בויקי' ר"א לא עייל באהלי' ר"א ור"א לא אכלי מביעי דההוא מבואה:

מסורת הש"ס

א) [מוספתא ספ"ו ע"ט], ב) דה. ת. גיטין ע"א, ג) [גי' הערוך דלשכסא ע"י עמרון ערך גרד א"ל, ד) [נפסוס ג. מו"ק כח. ב"ב י"ג, ס) לעיל ח. ה) (שלי מ"א, ו) [נציב ב.א].

————— ❧ —————

תורה אור השלם

1. אַקְלַת אֲהָבִים וְעֵלַת חֵן וְדִידִיךָ יִדְוֹךְ בְּכָל עַת אֲבִיבְהָתָה תִּשְׁגֶּה תַּמִּיד: מְשִׁילָה יֵט

————— ❧ —————

לעזי רש"י

פוליוין [פוליון].ל]. מנתה צמח. אלישנינא [אלוישנא]. לענה. טיוליויש. צבת. פלישטינלי [פלרישטיון].ל]. כיסא מתקפל.

————— ❧ —————

מוסף רש"י

הויין לו בנים ויתקין. חלשים (דה. ת. א) אס מתעברה צמחו תשמיש (גיטין ע.). בעלי ראתן. חלשים הנכנס מממת שיש להם שרץ צמחו (שם ונדה ת.א). דלא טעים מידי. בין הקוה לתשמיש (גיטין שם).

הדרן עלך המדיר

————— ❧ —————

תוספות רי"ד (המשך)
כי סליק ר"ז אשכחיה לר"ב בר יפת דיתיב וקא"ל משמיה דר"י פי' עאל דרב אמר (ר"י) ר"ז לא דא אבסחו שערי לאלעזר ואע"ג דק"ל רב ושמואל ה"ל כשמואל דבני הכא ה"ל כרב דקס ליה ר"י כותיה. ורב ושמואל ור"י ה"ל כר"י. כ"ש הכא דקימין רב ור"י כחדא שיטתא: ור"ח ור"י ז"ל פסקי כשמואל משום דדחי' ר"ז לאה דר"י: ואמר ע"ד אבסחה שערי לאלעזר ואינו ג"ל דמשום דאמר על דא אבסחה שערי לאלעזר אינה דחי' אלא שאמר לו דשמואל פליג עזה ואינוהו הוא דאמר אבסחה דר"י: א"ר א"ר אסי אין הלכה כשמואל מקמיה ר"י: א"ר א"ר אסי אין ר"י: א"ר א"ר אסי אין שחין מכותין שחין מפני שממיקתו ומעשה בעיזן כבורסי שמת והיה לו אח בורסי וחכמים יכולה יהיה שתאמר לאחין הייתי יכול לקבל לך איני יכולה פי' אע"פ שכל המומין אין כופין האיש להוציא באלו שהן מוסרחין וקושיים מכלם כופין אותו להוציא

רצוה לצאת הו"ל מורדת אלא אפילו נולדו לאחר מיכן אין כופין אותו להוציא משום דאנן סהדי דניחא לה בכל דהו. דאיש קפיד אמומין משום שאין אשה אלא לויפי אבל אשה לא קפדה אמומין. דרשב"ג אומר ברי"א במומין שבגלוי קטנים התם מחלקין בין איש לאשה דאיש קפיד אשה לא קפדה אבל במומין גדולים אשה גמי קפדה ויוציא ויתן כתובה ואי קשיא כיון שנולדו בו לאחר נישואין לימא בעל לאשה נסתחתה שרץ כי היכי דאמר אשה לבעל כשנולדו לאחר מיכן תשובה כי אמרי' נסתחתה שדהו ה"מ בעל משום דבעי לאפסודה כתובתה דאמרי' ליה משום הא חו לא מיפסדא כתובתה דנסתחתה שרץ וכבר הוא משועבד לה בכתובתה ואי' להפטר משיעבדו ולקנסה בכתובתה אבל האשה רינא בעי למימשק וליכא שום נקטא לבעל הילכך לא מציי למייר לה נסתחתה שרץ (אבל [אאלן] שקילא רינא ונפקי דוקא בגלוי בו פליג רשב"ג אבל בהוי לא פליג דכיון דהוי בו מעיקרא סבירא וקבלה ולא מציי למיטען סבורה הייתי שאוכל לקבל ועכשיו לא אוכל: ואלו הן מומין גדולים רשב"גא נסמתי עינו נקטעה ידו נשברה רגלו איתמר ר"י כ"א אריי^ו ה' רשב"ג^ו והא אמרה ר"י חדא דומנא דאמר ר"ב כ"ח אריי^ו כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו ה'י' כמותו חזן מערב ויזין ודאיה אחרונה אמוראי נינהו ואליבא דר"י ור"ג אמר ה'ל חכמים וק"ל ה'ל כר"ג בדניי הילכך אע"פ שנולדו בו מומין גדולים אין כופין אותו להוציא ואם היא חומעת גירושין הו"ל מורדת:

מוחני' ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליופוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי בין שהי' בו עד שלא נשאו כן משנשאו ואח"כ נולדו ועל כן אמר ר"מ אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה וכו"א מקבלת היא ע"כ חזון ממוכה שחין מפני שממיקתו ומעשה בעיזן כבורסי שמת והיה לו אח בורסי וחכמים יכולה יהיה שתאמר לאחין הייתי יכול לקבל לך איני יכולה פי' אע"פ שכל המומין אין כופין האיש להוציא באלו שהן מוסרחין וקושיים מכלם כופין אותו להוציא

בין שהיה בו עד שלא נשאו בין שנולדו משנשאו דאע"ג שבכל המומין אומרים שאין האשה מקפדת עליהן אי"נ מתפייסה וסברה וקבלה באלה מקפדת ולא סברה וקבלה. אע"פ שראתה אותם מפני שיכולה לומר סבורה הייתי וכו'. והיה סוכר ר"מ דלי"מ בסתמא שתוכל לומר סבורה הייתי לקבלו ולא נתפייסתי בהן דאש בשאר מומין גמי אומרים שאין הבעל מתפייס במומין וסבור היה שיכול לקבל כדאמרי' לעיל וה"נ באשה אמר הכי אלא אפילו שהתנה עמה שתקבל י"ל סבורה הייתי וכו'. וחכ"א כיון שהתנה עמה מקבלת בע"כ חזון ממכ"ש שהשתמיש ממיק את בשרו אבל בסתמא דאי מודו רבנן שאין האשה מתפייסת בהן ואע"פ שראתה אותן אלא מציי למיטען סבורה כו'. (והרב פי' אפילו בסתמא פליגי רבנן על ר"מ דכיון שהאשה יודעה בהן אינה יכולה לומר סבורה הייתי) ואע"פ דבשאר מומין לא מבעי' אשה דהיא מתפייסת בהן אלא אפילו האיש ס"ל לרבנן דמתפייס בהן וסבר דקביל כדאמרי' לעיל הכא מפני שהן מוסרחים אין האשה מתפייסת בהן הילכך אע"פ שהי' בהן עד שלא נשאו כופין אותם להוציא וליתן כתובה וכ"ש אם היו אלו המומין באשה שתצא כלא כתובה ואין הבעל מתפייס בהן (והרב אומר שאם היו אלו המומין באשה והבעל ידע בהם לא הוי מקח טעות ואינה יוצאה כלא כתובה) וק"ל כחכמים: ובעל פילופס מאי בעל פילופס אריי^ו אמר שמואל ריח החוטם במתניתא תנא ריח ההה: והמקמץ מאי מקמץ והו המקמץ צוצאת כלבים. פי' מקבצם מעט מעט בכל מקום שמוצא ומתוך כך הוא מסריח: והמצרף נחושת. מאי מצרף נחושת אמר רבה בכ"ח זה המתחנך נחושת מעיקרו פי' חתוך את עפרו ממקום מולדתם: רב אמר חשלי דודי. פי' שפושים הוירות ע"י הקשת הקורנס שמפשיטין העשת ועושים ממנו כלים. תניא בתוספתא מצרף נחושת זה המתנך נחושת וכל אלו פניהם גופם מושרים תמיד והן מאושים: אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה א"י אלעזר אמרייתה לשמעתי' קמיה דשמואל אמר אבסחו שערי פי' האכילוהו ר"א שערי כבתמה שלא אמר יפה וכל אכילה שלא כדרכה נקרא כוסס עד שכופים אותו להוציא וכיפהו לזון. רב אמר אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

^[1] אולי צ"ל דעד דלא מפיך ליה (ל) אחריתי. תניא ר"י אומר שאלו זקן א' מאנשי ירושלים ואמר כ"ד מיני שחין הן וכלן אמרו